

Mødet den 17. Februar 1910.

(For lukkede Døre).

Fraværende: Harald Jensen.

1. (J. Nr. 480—1909). Forslag fra Havneudvalget til **Ekspropriation til Gadeanlæg over Saltværkets Grund.**

F o r m a n d e n erkendte, at for Havnens Vedkommende havde det betydelig Interesse at faa dette Anlæg gennemført. Havneudvalget havde erkendt, at denne Interesse var til Stede, og derfor ment at burde forelægge Sagen for Raadet. Det paahvilede ikke Havnen, men Byen at skaffe denne Adgang. Paa den anden Side havde man erkendt, at der var saa stor en Interesse for Havnen i at faa dette Gadeanlæg, at man var villig til at afholde Udgifterne ved Ekspropriationen af selve Vejen og ved Befæstelsen af denne. De fremtidige Udgifter skulde afholdes af Byens Kasse.

R a h r indrømmede Nødvendigheden af det foreslaaede Anlæg. Det vilde være til stor Gavn for Havnen, og den stiller sig derfor ogsaa meget liberalt ved at tilbyde at afholde de nævnte Udgifter. Herpaa skulde Taleren dog ikke komme ind. Forslaget kunde se ud som Chikane, da Ud-

valget havde ligget i Underhandlinger med Saltværket. Det var dog ikke saaledes; men Saltværket havde opfattet det paa denne Maade, idet Selskabet havde sagt, at det eventuelt vilde flytte bort. Ned ved Havnen vilde det ikke, da der hverken var Vej eller noget, der fører dertil, saa det vilde ikke ligge i et ufremkommeligt Uføre, hvilket vilde skade det. Efter at have talt frem og tilbage om Sagen, mente Udvalget, det kunde lade sig gøre, at Værket blev liggende paa den Grund, der blev tilbage, hvor det kunde faa tilstrækkelig Plads. Taleren havde talt med Stadsingeniøren i det Haab, at denne Tanke kunde vinde Indpas, og han havde forskellige Projekter at foreslaa. Taleren synes altsaa, at hvis det lod sig gøre, at man overlod Saltværket den Grund, der laa nærmest ved Kalkværket, saa burde Sagen ordnes paa denne Maade.

M a g n u s N i e l s e n fandt det fuldstændigt rigtigt, naar der sagdes, at der var Trang til den foreslaaede Gade, som det var naturligt, at man fik; men han vilde tillade sig at anholde den Udtalelse fra Borgmesteren, at det egentlig var Byens Pligt at anlægge denne Gade. Naar man havde en Grund, maatte man ogsaa selv sørge for, at Adgangen dertil var god nok, hvilket maatte gælde ogsaa for Havnens Vedkommende. Hr. Rahr kom med et Forslag til en Overenskomst med Saltværket. Det vilde være beklageligt, hvis Saltværket vilde høre op, og man maatte se at finde en Plads, som det kunde være tjent med. Taleren saa gerne, at en Overenskomst herom kom i Stand.

J a k o b J e n s e n mente, at man nok ved gensidig Imødekommenhed vilde være i Stand til at rydde mulige Hindringer for en Ordning af Vejen. Naar Byraadet havde taget sin Beslutning, var der

intet til Hinder for, at man kunde tage Spørgsmaalet om en Ordning op. Han tror nemlig ikke paa, at dette Selskab vil flytte.

Det vedtoges at fremme den i Skrivelsen omhandlede Ekspropriation.

2. (J. Nr. 422—1909). Andragende fra Møller J. Sørensen om **Fritagelse for at betale en ham paahvilende Gasafgift.**

Kunde ikke bevilges.

3. (J. Nr. 466—1909). Andragende fra Frk. Camilla Christine Nielsen om i Forbindelse med sit Næringsbevis som Handskemager her i Byen tillige at vinde **Næringsbevis som Detailhandler.**

Andragendet bevilgedes.

4. (J. Nr. 470—1909). Andragende fra Drejersvend Bertel Peter Christensen om **Fuldmyndighedsbevilling.**

Kunde ikke anbefales.

5. (J. Nr. 275—1909). Meddelelse fra Overretssagfører Johan Pedersen angaaende **Kommunens Stilling overfor Aabykonsortiet.**

Formanden udtalte nogle indledende Ord og meddelte, at Overretssagfører Johan Pedersen vilde referere Sagens Stilling for Byraadet.

Overretssagfører Johan Pedersen: Skellinierne mellem Lodsejerne Nord for Aaen og mellem Lodsejerne Syd for Aaen gaar lidt skævt for hinanden, saaledes at det bliver muligt at føre Broen over Aaen i skæv Retning med den sydlige Ende ind imod Byen. Broen er bygget med den absolute Forudsætning, at Skellinierne er rigtige; der var nemlig akkurat saa megen Plads, at Broen lige kunde komme over. En Undersøgelse af Forholdene Nord for Aaen gav dog det Resultat, at Skellinierne her ikke var rigtige. Det var imidlertid ikke meget at bygge en Sag paa; men da

det viste sig, at Skellinierne var gale paa den ene Side af Aaen, tænkte man sig, at det ogsaa kunde være Tilfældet paa den anden, og da Sagen havde saa stor Betydning for Kommunen, besluttede man sig til at underkaste Forholdet en Prøvelse for at se, om Konsortiet havde Ret til at føre Broen over paa dette Sted eller ej, og Undersøgelsen gav det Resultat, at det efter de oprindelige Skellinier ikke havde Ret dertil. Det kom nemlig frem, at Skellet mellem Marselisborg og Møller Weis heller ikke var rigtigt længere. Paa det rigtige Kort viste det sig, at der gik en anden Skellinie inde paa Møller Weis's Jord end den nuværende. Der blev ganske vist protesteret mod, at denne Skellinie skulde være rigtig, hvilket Byen altsaa hævder, at den er. Og er den det, er der ikke det mindste Hul, som Broen kan føres igennem paa, og Opførelsen af denne er altsaa et Overgreb.

Dermed sluttede første Behandling af Aarhus-Aaby Sagen. Det vedtoges, at Borgmesteren og jeg skulde undersøge Sagen nærmere, og naar vi havde faaet tilstrækkelige Oplysninger, skulde vi henvende os til Højsteretssagfører P. G. C. Jensen. I Maj 1906 konfererede vi med ham, og Konferencen havde det Resultat, at han lovede at føre Sagen for de højere Instanser, naar jeg førte den for Underretten. I Efteraaret 1907 fik jeg fra Byraadet efter Indstilling fra Udvalget for Aaby-Sagen Anmodning om en særlig Indstilling til Byraadet. I denne stod, at vi fandt det fuldt forsvareligt, at Byen anlagde Sag, hvorefter jeg i November 1907 fik Anmodning om at paabegynde denne.

Nu var der flere Ting, der skulde foretages, inden Sagen kunde paabegyndes. Det skulde konstateres, hvor stort et Areal det drejede sig om,

idet man under en saadan Sag skulde være i Stand til at opgive dette. Det viste sig, at der fra Møllens Areal skulde tages ca. 23480 □ Al., og yderligere skal Byen paa den nordre Side af Aaen have fra Ceres' Lod ca. 3000 □ Al. Broens Tilstedeværelse vil dermed være umuliggjort. Men man skulde tillige vide, om de oprindelige Skellinier kunde fastsættes i Marken. Der var stor Fare for — ja, det var ret sandsynligt — at det ikke vilde være let at fastslaa, hvor Grænsen var vedtaget for 60 Aar siden. Men det viste sig, at det let lod sig gøre, og Grænserne, som vi saaledes havde faaet frem, havde vi Sikkerhed for at være de rigtige, oprindelige Grænser.

Et andet Spørgsmaal, som vi maatte være klar over, var dette: Havde de paagældende Lodsejere besiddet Jorden saa længe, at vi ikke kunde tage den fra dem igen? Jeg kunde have ønsket at begynde med Vidneførsel for at se, om Modparten havde vundet Hævd; men dette var Højesterets-sagføreren bestemt imod, da Bevisbyrden laa hos Modpartiet, og deri havde han Ret, hvortil yderligere kom, at jeg ikke vidste, hvem jeg skulde føre som Vidner, og Sagen maatte altsaa fra Byens Side gribes an paa sædvanlig Maade ved Skelsager, nemlig med »Granskning og Optagelse af Situationskort«, og i dette Øjemed var det Meningen at antage en københavnsk Landinspektør, da Aaby-Sagen ogsaa havde vist sig i Stand til at sætte Byens Landinspektører op imod hinanden.

Selve Sagen blev dog grebet an paa den Maade, at Kontraparten nu gav sig til at føre Vidner. Denne Vidneførsel, som vi maatte afvente, begyndte i Sommeren 1908. Jeg vilde have haft Vidnerne ført ude i Marken (Mølle-Engen), medens Weis' Sagfører holdt paa, at de skulde møde paa

Tinghuset. Han fik Medhold, fordi Dommeren mente, at naar der skulde føres Vidner, maatte den, der skulde føre dem, ogsaa tage Bestemmelse om, hvorledes og hvor de skulde møde. De mødte Vidner var udmærkede Vidner for Hr. Weis, de sagde Ja til alting. Men naar de gjorde det, blev det Sagførerens Opgave at kontraspørge dem. Jeg skal nævne et Eksempel. Paa Spørgsmaalet om, hvoraf de kunde vide, at Skellet laa, hvor det altid havde ligget, svarede de blandt andet, at paa Aaens anden Side laa der en lille Mølle, og Forholdet mellem denne og Skellet havde altid været det samme som nu. Jeg spurgte saa et Vidne, om det vidste, at denne Mølle var blevet flyttet ca. 20 Alen længere ind mod Byen. Nej, det vidste det ikke noget om. Men naar de Punkter, Vidnet har rettet sig efter, er flyttet, vil De kunne forstaa, at der er ikke meget til Fordel for Modparten ved deres Forklaring. Hvor stor Værdi Modparten har tillagt denne Vidneførsel, kan maaske bedst ses deraf, at efter at jeg havde gjort Borgmesteren bekendt dermed, men før jeg fik konfereret med Højesteretssagføreren, begyndte Forligsforhandlingerne. Disse endte, som man ved, med, at Konsortiet tilbød Salg af sine Grunde uden Avance.

Alle de Værdier, som Konsortiet har anbragt derude, andrager saa store Beløb, at Byens Angreb skal være ganske anderledes underbygget end ellers. Mange af de nødvendige Oplysninger har kun kunnet skaffes lidt efter lidt, og jeg har været noget anderledes stillet under denne Sag, end det ellers er Tilfældet. Her sagde Byraadet til mig: Før denne Sag, men Oplysninger maa De selv skaffe.

Fra Borgmesteren, der Punkt for Punkt har fulgt denne Sag, har jeg faaet en enkelt særdeles værdifuld Oplysning; men fra Byraadets Side har jeg ingen som helst Hjælp faaet. Naar Aaby-Konsortiet ved sin Adfærd forhæler denne Sag, er der intet at gøre derved; jeg kan ikke ændre det. Siden 1908 har jeg selv været færdig til Proces. Juridisk set er det en vanskelig Sag at have med at gøre. Det er ofte, at en Sag som denne, hvor der fra den ene Side er dynget saa store Værdier op som her, ikke kan vindes, med mindre man har andet og mere at bygge paa end den rent juridiske Ret. Har Byraadet f. Eks. ikke andet at lægge i Vægtskaalen end disse ca. 26000 Kv. Al., saa faar de maaske Erstatning for disse og ikke mere. Men Byen har vel saa store Interesser der ude, at disse vil veje mægtigt til?

Naar jeg har paataget mig at føre denne Sag, er det selvfølgelig min Mening, at jeg saa vidt muligt vil vinde den. Men jeg kunde ønske at høre, hvorledes Byraadet nu stiller sig til Sagen. Jeg har det Indtryk, at Byraadets Stilling nu ikke er den samme som før.

L a u r s e n fandt, at der var et Punkt, som havde Interesse nemlig det, at det havde Betydning for Processens Gang, at Konsortiet havde ophobet Dynger af Værdier ude paa de omstridte Arealer, og at hvis Byen ikke havde anden Grund til Proces end Erstatning for disse Kvadratalen, saa vilde det være et Punkt, som vilde veje meget til Fordel for Konsortiet. Han forstod at Sagføreren gerne vilde vide, om Byraadet endnu saa saaledes paa Sagen, at det foruden at have økonomisk Interesse der ogsaa havde andre, og det mente Taleren, det havde. Byen vilde forhindre Konsortiet

i at udnytte disse Arealer til Skade for den og dens Trivsel.

J a k o b J e n s e n omtalte forskellige Fordringer, der tidligere var stillet til Konsortiet, og nævnete, at det skulde betale en vis Afgift til Aarhus Brandvæsen, at det skulde have Vand og Gas fra Kommunen mod en stærkt forhøjet Pris, og at det skulde have Afløb til Kommunens Ledninger mod den sædvanlige Afgift. Den nuværende frie Benyttelse af Arealerne var til stor Konkurrence for Byen, saa dens Arealer kun kunde sælges til betydelig lavere Pris.

S i m o n s e n forstod, at Overretssagføreren havde haft Vanskeligheder i denne Sag, og efter Udtalelser, der var fremkommet, kunde han let faa den Opfattelse, at det kun drejede sig om disse Aalen. Efter Forhandlingerne fremkom der i Bladene Artikler, som yderligere maatte bidrage til at fremme en saadan Opfattelse, og som gik ud paa, at nu maatte man give Konsortiet Lov til at udnytte Arealerne paa bedste Maade. Disse Udtalelser stod i alle Byens Blade med Undtagelse af Demokraten. Han saa paa det saaledes, at det vilde blive en Ulykke for Byen, hvis disse Arealer blev udnyttede af Private, at det blev en Livsbetingelse for Byen, at Private ikke kom til at skalte og valte der ude, og det var den Opfattelse, der bevirkede, at han stillede sig saaledes, som Tilfældet var. Efter at han havde hørt Overretssagføreren udvikle, hvorledes Sagen stod, havde han ligesom faaet et lysere Syn paa den. Byraadet burde bemyndige rette Vedkommende til at sørge for at faa denne Proces gennemført; thi det kunde ikke bestrides, at der fra Byens Side var store Værdier paa Spil. Han anbefalede, at man gik til Proces i Haab om, at det derved vilde lykkes

at opnaa, hvad man ikke opnaaede gennem Forhandlinger.

Overretssagfører Johan Pedersen udtalte sin store Interesse for og Tro paa denne Sag, men kunde ikke garantere, at den vilde blive vundet af Byen. Det, han ønskede at vide, var, som af d'Hrr. fremhævet, om Meningen i Byraadet som tidligere var, at Sagen var af overordentlig stor Betydning.

Formanden delte Overretssagførerens Mening og Opfattelse. Han havde en Redegørelse for, hvorledes Sagen var forløbet indtil Efteraaret 1907 liggende, men skulde ikke komme ind paa alle disse Enkeltheder. Overretssagføreren havde rettet 2 Spørgsmaal til Byraadet. Taleren mente, at Sagen i alt væsentligt stod nu som tidligere, og til det andet Spørgsmaal, som Overretssagføreren antydede, kunde han kun svare, at der ikke under Forligsforhandlingerne var passeret noget, der kunde præjudicere Byens Stilling.

Jakob Jensen gjorde gældende, at den første Overenskomst var saaledes, at man intet kunde udrette uden at tale med Aarhus Byraad. Men Private skulde jo have Lov at virke, og Byraadet maatte ikke kaste sig over saadan en Bid. Hvor man tvinges til at føre Proces med Byens Borgere, maa man sige ren Besked.

Magnus Nielsens Mening var kun ogsaa at lade det private Initiativ forsøge sig. Iøvrigt havde han samme Opfattelse som flere af Talerne.

Formanden forment ikke, der var Grund til at slutte denne Sag med nogen Vedtagelse.

Sagen toges til Efterretning.

